

26. august 2025 afholdt ProFiViN en konference under overskriften

Filosofiens og videnskabsteoriens rolle i professionsuddannelser

Abstracts fra konferencen

Keynotes

Uffe Juul Jensen: Hvem vil gå på barrikaderne for filosofi og videnskabsteori?

Aktuelle struktur- og studiereformer sætter filosofiske og videnskabsteoretiske discipliner under pres. Det gælder både for professionsuddannelserne og de videregående uddannelser. I 1970erne gik studerende og mange lærere på barrikaderne for at få videnskabsteoretiske og filosofiske elementer ind i uddannelserne. Man havde en tro på, at en beskæftigelse med fagenes og videnskabernes grundlag kunne bidrage til samfundsmæssig forandring. Hvor finder vi en sådan overbevisning nu?

Den amerikanske filosof Raymond Geuss (emeritus professor ved Cambridge University) har bl.a. beskæftiget sig med filosofiens placering i samfundet i dag. Han er selv et engageret og samfundskritisk menneske, men siger – selvironisk – at filosofien for ham først og fremmest har været et middel til at overleve i en forfærdelig verden. I kraft af de talenter, som han var så heldig at være udstyret med, havde han, som han siger, levet et mere behageligt liv, end han ellers kunne have haft. I bogen *A World Without Why* (2014) beskriver Geuss undervisning i filosofi som 'et mildt miskrediteret dagjob', der i vid udstrækning er rettet mod at udskille næste generations embedsmænd og kommercielle eliter.

Geuss taler ud fra erfaringer i elitært universitetssystem i et engelsk samfund med fortsat eller stigende dyb ulighed. Men bag ironien og mismodet er det også et 'wake up call' til os alle.

Hvis filosofien lukker sig om sig selv, bliver en udveksling af abstraktioner i lukkede kredsløb eller tilpasser sig rundhåndede sponserers behov, forspilder den sine muligheder for at bidrage til samfundsmæssig forandring. Dens bidrag til samfundet reduceres til uddeling af humanistisk glasur ved festlige lejligheder og distribution af symbolsk kapital til kommende eliter.

Jeg vil i mit oplæg diskutere mulige veje til at revitalisere og styrke en videnskabsteori, der vil bidrage til udvikling af faglighed og fremme kritisk refleksion i professionsfagene og videregående uddannelser. Jeg vil overveje, hvad professionerne har at byde på bl.a. til sikring af større samarbejde mellem de professionelle og de filosoffer, der vil gå på barrikaderne for en praksis-forankret filosofi og videnskabsteori.

I 1981 karakteriserede T.H. Marshall, den førende engelske forsker i medborgerskab, professionerne under ét som 'educational'. Sagt på dansk: professionerne (de pædagogiske, uddannelsesmæssige og sundhedsfaglige) har dannelse og dannelse til deltagelse og medborgerskab i velfærdsstaten som mål.

Her er en åbenbar forbindelseslinje mellem professionel praksis og filosofisk engagement fra Sokrates over oplysningstiden til Ricoeur, Arendt, Nussbaum og mange andre. Men professionerne skal ikke bare underdanigt lytte til filosofernes idealer og argumenter. Professionerne har en erkendelsesmæssig ressource, sidder inde med en indsigt som ofte er underbetonet eller ignoreret i den filosofiske tradition. De er bærere af historisk og aktuel erfaring med alt det, der vanskeliggør eller lægger sig i vejen for dannelsen, som gør at dannelsen er ulige fordelt i samfundet, en viden om mistrivsel, lidelse, ulighed, men også med kræfter og modstand, resilience i menneskelige fællesskaber, som muliggør samfundsmæssig forandring.

Esther Oluffa Pedersen: Tillid og professioner i det digitale samfund

Vores demokratiske institutioner bygger på tillid til, at magtudøvelse sker i overensstemmelse med loven (tænk Grundlovens §15 om mistillidsvotum). Tillid og mistillid er således indskrevet som en essentiel kerne i demokratiske institutioner og mødet mellem professionelle velfærdsmedarbejdere og borgere. Men hvordan bør vi forstå institutionel tillid? Hvordan bør den enkelte medarbejder i velfærdssamfundets institutioner udvise tillid? Og hvad sker der med tillidsrelationerne, når institutionernes service bliver digitale?

Jeg vil argumentere for, hvorfor det filosofiske arbejde med at forstå tillid er væsentligt for professionsuddannelserne med udgangspunkt i, hvad jeg kalder den panoramiske opfattelse af tillid. Grundlæggende for denne forståelse af tillid er et dobbeltgreb, som finder tillidens mulighedsbetingelser dels i den sociale kontekst (den sociale ontologi), dels i

de interagerende menneskers udvisninger af tillid eller mistillid (førstepersons perspektivet). Når vi vil forstå konkrete situationer, hvor tillid og mistillid udspiller sig, må vi stille skarpt på, hvilke tillidsrelationer er i spil og hvordan de involverede reagerer. Professionshøjskolerne uddanner velfærdsstatens frontpersonale (street level bureaucrats), som skal balancere tillidsrelationer til borgere, institutioner og brugen af digitale teknologier. Derfor er refleksioner over, hvornår tillidsrelationer er velbegrandede, hvornår tillid/mistillid er berettiget og hvorfor, essentielle i det professionelle virke.

Abstracts fra parallelsessionerne – formiddag

Parallelsession - Track 1: Filosofi og erkendelse i professionsuddannelser

Martin Blok & Brian Benjamin Hansen - Fra Humboldt til Horizon

I løbet af nogle årtier har det forskningspolitiske landskab ændret sig markant. Et vigtigt vendepunkt blev udtrykt med Helge Sanders berømte ”fra forskning til faktura”. I de senere år har flere peget på, at man kan beskrive den fonds- og omsætningsdrevne forskning som ”fra faktura til forskning”. Sloganet udtrykker, i en let karikeret form, at vi som forskere begynder en forskningsproces med at tænke over, hvor midlerne er, og derefter udtænker vi et mere eller mindre vigtigt forskningsprojekt indenfor den ramme. Men måske er vi på vej ind i en situation, hvor det bliver tydeligt, at det væsentligste ikke nødvendigvis er skabelsen af viden, men vækst i økonomisk forstand. Særlig professionshøjskolerne, der er relativt unge forskningsinstitutioner, er ramt af disse logikker. Det betyder ikke, at viden ikke mere er vigtig, men at viden bliver til noget andet. Viden bliver til work packages, den bliver målt i KPI'er, leveret i rapporter, dissemineret til stakeholders osv. Hvordan kan denne type viden beskrives? Hvilken status har den? Og hvilke udfordringer stiller den den kritiske tænkning overfor?

Simon Nørgaard Iversen - Odysseus i Polyfemos' grotte: Om professionsuddannelser, demokratisk dannelse og andenordenstænkning

Med den seneste reform af de professions- og erhvervsrettede uddannelser er professionshøjskolerne blevet forpligtet til at bidrage til de studerendes demokratiske dannelse. Herved bevæger institutionerne sig ind på nyt og delvist uvant terræn. Samtidig er professionshøjskolerne i høj grad – og historisk set – præget af en instrumentaliserende styringslogik, der prioriterer evidens, målbarhed og umiddelbar anvendelighed. Disse

prioriteringer risikerer imidlertid at underminere uddannelsernes potentiale for at fremme demokratisk dannelse.

Centralt i denne sammenhæng står en distinktion mellem første- og andenordenstænkning samt antagelsen om, at det primært er førstnævnte, der dominerer i professionshøjskolernes tænkning og praksis. Filosofi kan i denne kontekst forstås som en form for andenordenstænkning, der reflekterer over selve tænkningen. Spørgsmålet er ikke blot hvad vi ved, men også hvordan og hvorfor vi det det. Andenordenstænkning indebærer en kritisk undersøgelse af de sociale, historiske og ideologiske forudsætninger for vores viden. Den fremhæver muligheden for alternative måder at organisere samfund, viden og tid på og rummer potentialet til at udfordre dominerende paradigmer samt forestille sig andre og mere ønskværdige fremtider.

I dette oplæg argumenteres der for nødvendigheden af at integrere filosofisk tænkning som en konstituerende dimension i den demokratiske dannelse – og dermed også i professionsuddannelsernes fremtidige selvforståelse og praksis. Det hævdes derudover, at filosofisk andenordenstænkning må udgøre et nødvendigt korrektiv til førsteordenstænkningen, hvis målet om demokratisk dannelse skal realiseres inden for professionsuddannelsernes vægge.

Morten Dige - Professionernes rolle i filosofien

Det er mit indtryk at mange tænker på forholdet mellem filosofi på den ene side og professionsuddannelse og -udøvelse på den anden som et spørgsmål om, hvordan filosofien kan belyse og berige professionsområdet. I diskussioner om professionsetik kan det fx bestå i at formulere etiske principper eller afklare omstridte værdibegreber som sundhed, retfærdighed, velfærd, sikkerhed osv. Det har bestemt sin berettigelse og jeg har selv bidraget til den slags.

Men jeg vil i mit oplæg forsøge at vende perspektivet om og i stedet spørge, hvad filosofien kan lære af professionerne. Det udspringer bl.a. af mine egne erfaringer med at undervise masterstuderende, som for en stor del har været professionsudøvere, i etik. Her har lærdommen gået mindst lige så meget fra de studerende til underviseren som omvendt (blot med den forskel, at jeg fik løn for det). At der er så meget at lære skyldes efter min mening, at professionsudøvelse er gennemsyret af etik og tykke værdiforestillinger, som kan kvalificere (dvs. forbedre) mange abstrakt-filosofiske overvejelser.

Jeg vil fokusere på to spørgsmål. Det ene drejer sig om selve etikens væsen: hvad vil det i det hele taget sige at forholde sig etisk? Det andet drejer sig om ideen om menneskelig værdighed: hvad betyder ideen og hvilke rettigheder og forpligtelser er den forbundet med? Det viser sig, at de to spørgsmål er tæt forbundne.

Parallelsession - Track 2: Etik, dannelse og undervisningsfilosofi

Anders Buch - Rekonstruktion af Bildung i AI-medieret videregående uddannelse

I takt med at AI transformerer de epistemiske, relationelle og institutionelle rammer i videregående uddannelse, er de dominerende forståelser af uddannelsernes rolle ofte rettet mod produktivitet, automatisering og tilpasning af kompetencer. På denne baggrund undersøger dette paper en begrebsmæssig rekonstruktion af Bildung, der fremhæver omsorg (care), ansvarlighed (accountability) og lydhørhed (responsiveness) som centrale bestræbelser i AI-medierede uddannelse. Med afsæt i praksisteori – især Joseph Rouse's forståelse af normativitet som indlejret lydhørhed i praksisser – argumenterer jeg for, at Bildung må gentænkes, ikke som dyrkelsen af autonome individer alene, men som et løbende, situeret engagement i sociale praksisser. Denne rekonstruerede forståelse af Bildung lægger vægt på relationel orientering, etisk refleksivitet og demokratisk dannelse gennem fem indbyrdes forbundne dimensioner: critique, creativity, communication, collaboration og care (de fem C'er). I modsætning til forståelser, der ser etik som noget eksternt i forhold til teknologi, foreslår jeg, at Bildung forstås som en intern orientering i sociotekniske praksisser – en orientering der guider, hvordan undervisere og studerende lærer, underviser og handler med og gennem AI. Frem for enten at modstå eller ukritisk omfavne AI, inviterer denne tilgang til en situeret og refleksiv tilgang: én, der skaber rum for kritisk dømmekraft, gensidig involvering og medskabelse af ansvarlige fremtider.

Michael Breum - En metode til undersøgelse af undervisningsfilosofier i professionsuddannelse

De filosofiske grundlag for undervisningstilgange i videregående uddannelse kan samlet betegnes som undervisningsfilosofier. Undervisningsfilosofier relaterer til de grundlæggende filosofiske teorier om undervisning og læring, som underviseren trækker på, samt den refleksive praksis omkring disse undervisningsfilosofiske udsagn. At arbejde med undervisningsfilosofier kan give indsigt i undervisernes viden, værdier og overbevisninger om deres egen undervisningspraksis.

Forskning i undervisningsfilosofier spænder over forskellige discipliner, herunder uddannelse, pædagogik og specifikke pædagogiske teoretiske felter, såsom lærernes overbevisninger og uddannelsesfilosofi. I Australien tilbyder undervisningsfilosofier en ny ramme til at forbedre akademisk udvikling, personlig resiliens og institutionel kapacitetsopbygning. De afspejler, hvordan underviserens overbevisninger omsættes i

undervisningspraksis. Eksplicite skriftlige og mundtlige beretninger, om hvordan og hvorfor undervisere underviser, som de gør, har vist sig værdifulde for den akademiske udvikling af både undervisere og institutioner.

Studiet præsenterer et metodisk case-studie fra en undersøgelse af professionsuddannelsens undervisningsfilosofier i området entreprenørskabsundervisning, hvor særligt eksplicitering af undervisningsfilosofier har mødt udfordringer. Studiet er baseret på kvalitative interviews med 19 undervisere og præsentation har særligt fokus på de metodiske greb og rammer, anvendt til at få undervisere til at reflektere over deres undervisningsfilosofi.

Chung Kim - Uddannelsens formål –åndelig oprustning og moralsk uddannelse eller etisk myndighed og dannelse?

Skolen har som formål at indføre barnet i verden på en moralsk ansvarlig og efterstræbelsesværdig måde, og samfundet har bestemte forventninger til, hvordan skolen indfrier dette. Opgaven er blevet bestemt på forskellig vis. Professionsetikken har i form af moralske koder forsøgt at definere de standarder, der skal vejlede en hel profession af lærere. I forestillingen om en moralsk uddannelse har man tillagt skolen og læreren opgaven at påvirke eleverne med bestemte samfundsbærende værdier. Endelig er der i ideen om en moralsk (karakter)opdragelse en intention om at udvikle bestemte moralsk ønskværdige karaktertræk og dyder hos eleverne.

I disse konceptioner er der en forestilling om, at det moralske perspektiv kan defineres på forhånd og hentes udefra. Men ifølge kritikere får uddannelsesopgaven derved en formynderisk karakter (Benner), og undervisningen mister sin åbne, uforudsigelige karakter (Biesta). En alternativ tilgang er derfor at opfatte uddannelse og undervisning som en praksis, der er konstitueret gennem sine immanente moralske betydninger. I et immanent kritisk perspektiv undersøges det, hvorledes disse betydninger konstitueres, samt hvilke dilemmaer og muligheder for moralsk udvikling, der opstår. Der argumenteres for, at skolens potentiale for at indføre eleverne i verden på en moralsk efterstræbelsesværdig måde ligger i undervisningens dialogiske samtaler, hvor værdier formidles, forhandles og prioriteres. Herved udvider eleverne deres etiske forståelseshorisont og bidrager som den opvoksende generation til den stadige fornyelse af samfundets etiske selvforståelse (Buzzelli & Johnston, Cavell, MacIntyre, Taylor).

Parallelsession - Track 3: Filosofi og pro-fessionel praksis

Marie Konge Nielsen - Overgangen til professionen som afgørende for udviklingen af en professionel identitet

I Danmark er færre interesserede i at læse til sygeplejerske, frafaldet er højt under uddannelsen, og mange forlader professionen i løbet af karrieren. I dag tales der både om praksischock og ansvarschock.

Denne præsentation undersøger den afgørende overgang fra uddannelse til profession gennem klassisk antropologisk ritualteori og filosofiske teorier om socialisering til en profession. Gennem 15 kvalitative interviews med sygeplejersker født i 1955, 1975 og 1995 – indsamlet i 2023 – vises, hvordan denne overgang opleves som central for udviklingen af en professionel identitet.

Interviewpersonerne husker tydeligt overgangen til arbejdet og fremhæver mentorer som rollemodeller, der “tog dem under deres vinger”.

Ved at kombinere teori og empiri sigter præsentationen mod at styrke studerendes forståelse af faglige dilemmaer, de kan møde i overgangen, samt bidrage til professionsuddannelsers læringsteorier – særligt i de afsluttende studieår. Det overordnede formål er at støtte de studerende i at blive velfærdsprofessionelle gennem en socialiseringsproces, der bygger på inter-generationel reciprocitet.

Ejvind Hansen - Hvordan journalistikkens fremtid ligger i de hårde knuder

Journalistikken som profession har en århundreder lang tradition bag sig, der siden midten af 1800-tallet gennem betegnelsen "den fjerde statsmagt" dertil er koblet ind som en mulighedsbetingelse for det repræsentative demokrati (Hansen 2018; Hampton 2010). Denne kobling til demokratiet gør det naturligvis uomgængeligt vedvarende at sikre sig, at journalister uddannes til at udføre deres arbejde efter de højeste kvalitetsstandarder.

Problemet er imidlertid, at demokrati er et grundlæggende diskuterbart begreb (Collier, Daniel Hidalgo, og Olivia Maciuceanu 2006), og derfor kan det være vanskeligt at nå til enighed om, hvilke standarder for kvalitet, man skal fokusere på. Journalisters opgaver er grundlæggende forskellige alt efter om det demokratiske ideal er proceduraldemokratisk, konkurrencedemokratisk eller deliberativt (Strömbäck 2005).

Refleksioner over sådanne flertydigheder bør naturligvis kalde på filosofers opmærksomhed. I dette oplæg vil jeg gennem en læsning af Hartmut Rosa (Rosa 2016) og Jacques Derrida (Derrida 1996; 1994) argumentere for, at filosofers engagement i diskussionen skal være et opgør med et effektiviseringsideal. Jeg vil argumentere for, at journalister skal lære at elske de professionelle hårdknuder, fordi det er her faget finder sin energi og sin legitimitet.

Malene Krause Fromberg - Videnskabsfilosofi som erkendelsesgrundlag for professionsuddannelser

Hvordan kan professionsstuderende udvikle en agential forståelse af praksis? Dette oplæg undersøger, hvordan videnskabsfilosofi kan fungere som erkendelsesgrundlag, der åbner for en dybere forståelse af professionsfaglig praksis og positionering i tværprofessionelle sammenhænge.

Med afsæt i en konkret case fra skoleområdet, hvor en elev indstilles til udredning i PPR i henhold til Barnets Lov og med ønsket om pædagogisk støtte via diagnose, belyses, hvordan forskellige videnskabsfilosofiske positioner – herunder positivisme, hermeneutik, kritisk teori og agential realisme – tilbyder forskellige forståelser af både problem og mulighedsrum.

Gennem en diffraktiv læsning opøves og kvalificeres evnen til at skelne mellem forskellige erkendelsesformer, og i dette antages, at professionsstuderende kan udvikle en dybere forståelse af kompleksitet, dilemmaer og disharmonier i praksis. I forlængelse af kritisk refleksion skærper en diffraktiv læsning bevidstheden på eget erkendelsesgrundlag, hvorfra beslutninger og handlinger formes. Oplægget viser, hvordan også intuition, tavs viden og sensibilitet spiller en afgørende rolle i den professionsfaglige erkendelse af sammenhænge og helhed – og hvordan disse aspekter må integreres i den videnskabsteoretiske undervisning.

Videnskabsfilosofi forstås ikke abstrakt og refleksion ikke kun kritisk, men dannende for et pædagogisk ressourcensyn, der styrker professionsstuderendes dømmekraft, etiske ansvarlighed og skelneevne i komplekse agentiale situationer.

Abstracts fra parallelsessionerne – eftermiddag

Parallelsession - Track 1: Videnskabsteo-retiske refleksioner i praksis

Jens Thisted - Videnskab og filosofi –positioner og konceptioner i videnskabsfilosofien

Videnskabsteori findes i flere udgaver med baggrund i forskellige traditioner og rettet imod forskellige former for videnskabelig praksis. Her følges udviklingen i videnskabsfilosofien i dens forskellige konceptioner fra almen videnskabsteori over fagets videnskabsteori til projektorienteret videnskabsteori og forskningsmetodik.

Videnskab forstås i denne sammenhæng som en menneskelig aktivitet, der finder sted i et fællesskab inden for rammerne af visse samfundsmæssige institutioner. Videnskabelighed vil blive tematiseret som det centrale videnskabsteoretiske begreb. Dette gælder i forhold til institutioner for forskning og uddannelse, men også i forhold til videnskabelig praksis og professionspraksis.

Som nævnt i oplægget til denne konference, ser det ikke ud til, at filosofi og filosofiske indsigter spiller nogen særlig vigtig rolle i professionsuddannelserne og i professionerne. Her skal der søges en forståelse for karakteren af de udfordringer, der har været til videnskabsfilosofien. I forlængelse heraf vil der blive skitseret et bud på udviklingen af videnskabsfilosofien som svar på udfordringer i videnskab og samfund.

Centralt er her spørgsmålet, om der er basale videnskabelige kvalitetskriterier på tværs af videnskabelige domæner og metodiske tilgange som fx kvantitative og kvalitative metoder. Der gives et svar på spørgsmålet som samtidig stilles til debat.

Thomas Basbøll & Rasmus Thybo - Om videnskabsteoretiske positioner

Det synes at være en almindelig antagelse, at forskere bør lade deres filosofiske position(er) være styrende for deres metodevalg. Også studerende får at vide, at "det er vigtigt at du i din opgave lader dig styre af den videnskabsteoretiske ramme som du har valgt at skrive inden for," som det hedder i Nielsen, Hjørnholm, og Jørgensens Det gode bachelorprojekt i sundhedsuddannelserne: håndbog i opgaveskrivning og metode. Er du positivist? Eller måske socialkonstruktivist? Fænomenolog eller hermeneutiker? Træf et valg.

Hvilke antagelser ligger bag sådanne anbefalinger? Og er denne positions-fokuserede tilgang til videnskabsteori gavnlig for den videnskabelige kvalitet af vores studerendes arbejde samt for deres evne til kritisk refleksion over videnskabelig praksis?

Vi ser en række faglige og pædagogiske risici ved at undervise og vejlede vores studerende ud fra denne positions-fokuserede tilgang:

1. Risiko for at videnskabsteori reduceres til konstruerede positioner, som ingen forskere reelt står inde for, med deraf følgende risiko for fejl læring.
2. Risiko for at de studerende forstår videnskabsteori som et tag-selv-bord af positioner man skal vælge mellem, men uden at de har forudsætningerne for at kunne begrunde deres valg.
3. Risiko for at de studerende forstår videnskabsteoretiske spørgsmål som spørgsmål der ikke kan diskuteres rationelt, da svarene forstås som relative til videnskabsteoretiske paradigmer, som ikke selv kan begrundes.

I vores oplæg vil vi fremlægge mulige alternativer til den diskuterede positions-fokuserede tilgang.

Inge Schiermacher - Videnskabsteori ind i den professionsuddannedes praksis

Videnskabsteori indgår i uddannelserne til professionsbachelor og i videreuddannelserne. Videnskabsteorien begrundes med, at den kan give praktikere vigtige opmærksomhedspunkter i forhold til at vurdere forskning og konkrete undersøgelser, som er relevante for området. I denne begrundelse er indlejret, at forskning og undersøgelser har betydning for de professionelles skøn og handling i praksis. Termen "skønnets byrder" udviklet af Grimen, H og Molander, A. De hævder, at det at være bevidst om skønnets byrder f.eks. ved en situationsopfattelse og ved handlingsregler er opmærksomhedspunkter for diskussioner om skøn. Hvorledes kan videnskabsteori indgå som del af refleksioner knyttet til skøn indenfor en retsstatslig ramme og ikke kun som en del af bachelorprojekt?

Parallelsession - Track 2: Flerdimensionel videnskabsteori: Følelser, vidnesbyrd og anekdoter

Tobias Kidde Skov - En følelse af videnskabsteori: En kritik af en endimensionel forståelse af videnskabsteori i professionsuddannelserne, og en mulig flerdimensionel fremtid

Videnskabsteori som fag eller modul har det ofte svært i professionsuddannelserne. De videnskabelige positioner er ofte bøvlet for de studerende at forstå, det er langt fra "praksis" og arbejdet med metoder bliver ofte fragmentariske, korte og snævre. Samtidig har videnskabsteori som fag eller modul ofte ikke den store prioritet i uddannelserne, hvilket på diplomuddannelsen i erhvervspædagogik berammer sig til et modul på 5 ECTS-point. Men videnskabsteori er også ramt af en endimensionel tanke om videnskab, hvor videnskabsteori handler om at kunne ikklæde sig en videnskabelig position og indsamle empiri ud fra givne systematiske standarder såsom interview, observationer eller spørgeskemaer. Dette oplæg kommer i to dele. Som det første vil oplægget vise de videnskabelige udfordringer der ligger i en forståelse af videnskabsteori, som primært et spørgsmål om position og metode. Som det andet vil oplægget på baggrund af kritikken af det bestående, skitsere en flerdimensionel forståelse af videnskabsteori. Den flerdimensionelle forståelse er inspireret af videnskab som er både følelsesmæssig (Schaefer, 2022), hverdagslivlig (Brinkmann, 2013), anamnestic (Marcuse, 1969) og historiefortællende (Tsing, 2015), hvor viden findes og bliver til, når vi anerkender vores følelser og når vi leder efter og fortæller og genfortæller historier. Historier som kan agere som kritiske eksempler på de forskellige uddannelsesmæssige praksisser, som videnskabsteori relaterer sig til i professionsuddannelserne.

Yannick Himmelsvang Svensson - Vidnesbyrd og erfaring

Dette indlæg ønsker at præsentere, hvordan vidnesbyrdet som filosofisk tema og begreb kan adressere og belyse erfaringens status, betydning og forudsætning i pædagogisk teori og praksis.

Indlæggets hensigt er i) at fremstille vidnesbyrdets særegne filosofiske karakteristika og betydning, for dernæst ii) at undersøge muligheden for at forstå pædagogiske professionelles erfaringer gennem vidnesbyrdet. Til dette vil der inddrages perspektiver fra og læsninger af bl.a. J. Derrida, E. Lévinas, K.E. Løgstrup, J.-L. Marion, P. Levi, G.-J. Van der Heiden, G. Agamben, D. Laub, S. Felman og M. Hållander.

Ét særligt perspektiv, som vidnesbyrdet kan berige undervisning og praksis inden for professionsfeltet med, og som dette bidrag vil arbejde sig frem mod at nå til, er erfaringernes – og det erfarende subjekts – udsathed: På den ene side udtrykker de, set gennem vidnesbyrdet, uerstattelige, singulære og unikke indblik i praksis – på den anden side kan de aldrig få status som bevis, endsige vished eller viden, men er afhængige af tiltro og tillid.

Dette perspektiv fremhæver på én gang både erfaringernes epistemologiske, ontologiske og etiske problematik: Hvordan afgør man (hvis muligt) deres erkendelsesmæssige beskaffenhed og betingelse? Hvilken betydning får subjektet som vidne, hvis ikke det kan grunde sine vidnesbyrd i vished? Og udtrykkes der en etisk appel, som pædagogisk teori og praksis kan uddybe?

Marianne Træbing Secher - Anekdotisk teori som videnskabsteori

Anekdoter er per se det mest uvidenskabelige, vi kan komme i tanke om, men i professionerne fortælleres der masser af anekdoter om praksis og de mennesker vi prøver at hjælpe. Anekdoter kan være sjove og mærkelige små historier, og litteraturprofessor Jane Gallop har brugt denne type anekdoter i hendes udvikling af anekdotisk teori. Denne handler om, hvordan vi kan skabe viden ud fra disse anekdoter, og bygger på psykoanalyse, feminisme og dekonstruktion. Det handler om at give det plads som vi ikke har viden om, det der overrasker og det, der ikke passer ind. Dette kan ses som relevant i alle professioner, men måske særligt i socialpædagogik.

Vigtig viden går ofte tabt i professionerne, da vi kan stå i situationer, hvor vi ikke aner, hvad vi skal gøre. Vi har metodeansvar, og det er derfor et stort problem, hvis vi ikke kan skabe viden, om hvad der foregår, og hvordan vi skal forme vores indsatser.

Anekdotisk teori kan her tilbyde professionerne tre forskellige arbejdsformer: (1) Vi kan have en anekdotisk praksis, hvor vi bruger anekdoterne som tænkeredskaber i vores samarbejde. (2) Vi kan analysere dem med anekdotisk teori. Vi analyserer i anekdotisk teori med det personlige samt med relevante teorier, og vi inddrager mange forskellige perspektiver. Dette kan lede til at vi (3) anekdotalisere vores praksis, altså former vores praksis efter, hvad analysen med anekdotisk teori bringer af fund. Vi kan med disse fund, gå fra det specifikke til det generelle ved at eksperimentere og overveje om vi skal gribe vores praksis an på en ny måde.

Parallelsession - Track 3: Professionsforståelser, forskning og metode

Jesper Balslev - Hvad er den professionsrettede sektors teknologifilosofi?

Ikke umiddelbart – i hvertfald ikke i form af offentlige politikker, strategier, eller white papers under det navn. Fra et pragmatisk synspunkt har man det selvfølgelig. Forholdet til teknologi fylder meget. Er man ansat i sektoren, er det evident at den kompetente brug af teknologi efterstræbes på tværs af uddannelser. Det er også tydeligt at der foregår en valorisering af nysgerrighed overfor nye teknologier. At gøre sig erfaringer med ny teknologi betragtes som en forudsætning for relevant faglighed. På et diskursivt plan, har teknologi en række karakteristika: Det er et fænomen der er kendetegnet ved høj fart, et fænomen der ofte beskrives ved sit særlige potentiale, og digitale processer er ofte drevet frem af passionerede mennesker.

I oplægget vil jeg gå struktureret til værks: hvordan skal man tolke sektorens forhold til teknologi, ud fra teknologifilosofiske begreber. Det vil jeg gøre ved at sortere erhvervsakademi-politikker ud på tre (grove) teknologifilosofiske positioner, hhv. en humanistisk, en posthumanistisk og en transhumanistisk position.

Formålet er at give sprog og begrebslighed til dominerende andtagelser men også oversete professionelle praksisser, som ikke passer ind i den typiske adopteringsivrige diskurs.

Peter Hertel-Storm - Filosofi og Praksis i Fremtidens Erhvervs- og Professionsuddannelser

Man kan argumentere for, at den bedste professions- eller erhvervsuddannelse, må være den der tilfører værdi til den individuelle studerende gennem dennes filosofiske dannelse og fagligt-professionelle læringsproces. Derigennem tilføres indirekte værdi til aftagererhvervet eller -professionen ved ansættelse af medarbejdere med høj faglighed og professionalisme og sådanne kompetencer må skulle funderes i den studerendes reflektive, kritiske og innovative tilgang til egen erhvervs- og professionspraksis. Men hermed løber vi ind i følgende problemstilling: Hvis man udøver kritisk tænkning over sin egen praksis eller arbejder henimod udvikling af innovative løsninger, vil man naturligt adskille sig fra flertallet, og dermed også differentiere sig fra den etablerede praksis der allerede er her, hvilket vil vanskeliggøre den værdiskabelse der var hensigten med uddannelsen i første omgang. Samtidig kan man med rimelighed argumentere for, at når vi uddanner til best practice i et erhverv eller profession, så må vi ikke begå den fejl at tro at dette er en

assimilering til en allerede eksisterende adfærd, kompetence eller kultur der hidrører fra den bestemte profession eller erhverv, da vi dermed ikke ville være i stand til at udvikle denne, men kun skabe mere af de kompetencer der allerede findes der. Med udgangspunkt i dette problem diskuteres hvordan og i hvilken forstand, filosofi i praksisuddannelser kan være et værktøj til værdiskabelse og udvikling.

Uffe Læssøe - Evidensbasering af sundhedsprofessionsuddannelserne

Sundhedsvæsenet blev i 1990'erne mødt med forventninger om en mere evidensbaseret praksis. Dette gav alle sundhedsprofessioner et naturligt incitament til at forankre deres vidensgrundlag i anerkendt forskning. Den traditionelle lægefaglige forskning blev herved suppleret med andre fagspecifikke forskningsinitiativer.

Som konsekvens af dette tilstræber sundhedsprofessionsuddannelserne at formidle et vidensgrundlag, som er både praksis- og forskningsbaseret. Samtidig må de studerende tilegne sig en kritisk stillingtagen til begrebet evidens og gøre sig aktive epistemologiske overvejelser.

Undervisning i videnskabsteori bør derfor tage udgangspunkt i en grundlæggende forståelse af begreberne viden og erkendelse. Der kan advokeres for at forklare "viden" som en forståelsesmodel/teori, der beror på det nuværende kendskab til emnet. Den er præget af forforståelse og kan være ændret i morgen, hvis der opstår ny indsigt.

En simpel anskueliggørelse af denne tankegang (fig.1) illustrerer, at en forklaringsmodel både har overbygninger af forforståelse og grundlæggende verdensanskuelser. Desuden tilskriver en videnskabelige tilgang, at man udfordrer sin forståelsesmodel baseret på systematisk indsamlet empiri.

Den videnskabelige afprøvning af en forståelsesmodel kan med fordel operationaliseres, som foreslået af Steen Wackerhausen. Det indebærer en tretrins begrebsliggørelse af det fænomen, som man interesserer sig for, i form af: en nominel, en begrebsoperationel og en konkretoperationel definition.